

H. Barbócz Ildikó

Újabb találkozás a tengerrel

Április végét írtunk. Kis észak-olaszországi körúton vettünk részt Trieszt, Mantova, Cremona, Milánó, Bergamo, Como és Brescia érintésével. Jobbára olyan helyeken jártunk, amelyeknek a nevét most hallottam először, és az idegenvezető szerint is ezeket a városokat jobbára az „ínyencek” keresik fel, akik már bolyongtak Velence, Róma és Firenze utcáin.

Az első este Jesolóban volt a szállásunk. Bő egy évvel jártunk itt korábban. A szállodai szoba (Hotel Arruzzo) elfoglalása után irány a tengerpart! A csoportból mi voltunk az elsők, akik a homokot taposva, belesüppedve a partot jártuk. Ameddig a szem ellátott, a napernyő nélküli fehér tokok karókként, párhuzamos sorokat alkotva, egymásra merőlegesen álltak ki a homokból. Senki a parton. Hasonmása a tavalyi tavaszi tengerképnek, azzal a különbséggel, hogy még elcsíptük a lemenő nap opálos fényeit, melyek lustán játszadoztak a kifutó tengerhabokban. Elgondoltam, hogyha a nyári szezonban kirakják a szivárvány minden színében a napernyőket a szállodák elé, és alájuk telepszik a tömérdek ember, már nem is lenne olyan vonzó a part a zsúfoltsága miatt. Így volt most szép, néptelenül, csöndesen, egyedül a tengerrel.

A középkori városkákat megjárván, a milánói gótikus dómot megcsodálván visszafelé útban erősen meresztgettük szemünket Velence felé. Szemünk már tudta az irányt, Mestre hajódaruit láttuk is, de a campanilét nem. Egy ugrás lett volna innen a lagúnák városa, mert azt soha nem lehet megunni. És mégis! A velencei harangtorony a láthatáron! Tőle kissé balra Torcello harangtornya. Pár percre megmelegszik a szívem. Irigylem most azokat az embereket, akik arra járnak, a torony magasán vagy a kis sziget magányában. Aztán előtűnnek a lagúna látóhatárig nyúló vizei, a jesolói tengerpart szállodasora is érzékelhetővé válik. Az a gyors vigasz, hogy néhány nap elteltével újra találkozhatunk a tengerrel. Süt a nap, 20 °C körüli a meleg, talán még a naplemente részesei is lehetünk. A lagúna szélén haladunk a busszal, már csak 5 km Jesolo. A szürke ceruzára hasonlító hatalmas szálloda messzire kiemelkedik, legutóbb annak tövében, ahhoz közel laktunk. Nem árt ilyen égbe nyúló támpontokat is megjegyezni.

A tenger a szállodához most még közelebb. Először magam sem gondoltam volna, hogy lehúszom a cipőmet, de a homok olyan kívánatos volt, annyira vissza akartam idézni a korábbi nyaralások, fürdések emlékét, annyira óhajtottam a tenger sós vizét. A perc kihagyhatatlan volt! Páran a csoport fiataljai közül meg is mártóztak. Nem volt hideg a víz, kellemesen hűvös habjai, fodrozódásai jólesően simogatták fáradt lábaimat. Mit érdekelt engem, hogy a nadrágom szára vizes lett!

Azonnal a Velencével szemközti, lidói tengerparti vizes tocsogás jutott az eszembe, aztán a sperlongai hosszú mezítlás séta a habosan kifutó és csipkeszerűen szétterülő habokban. A percek teltével minden fürdés ott sorjázott emlékeimben, a sós vízzel való érintkezés előcsalogatta a hajdanvolt órákat, napokat. Még volt annyi idő a vacsoráig, hogy a mólóra is kisétáljunk. Én természetesen mezítláb. Az érkező hullámok ritmusára szabályosan locsogott a víz a deszkák alatt, a sós levegőt szinte habzsoltuk megunthatatlanul és mérhetetlenül. A négy nappal ez-előttihez képest a part megélelénkült, kítették a színes napernyőket is, kinyitott a büfé, egy helyen szólt a zene.

Tenger! Te ellenállhatatlanul gyönyörű, semmi máshoz nem hasonlítható tünény, örök Ős-elem! Reggel opálos fényben húzod meg magad, olyan, mintha az égbolt szakadt volna le beléd, a messzeségbe. Szürkéségedet csak a hullámtörő köves íve oldja fel. Szüntelen apály-dagály az életed, szemem nem győz gyönyörködni benned. Tenger! Te, aki ismered a kezdetet és a véget is tudod, ma is elbűvöltél. Szirén módjára csábítod az embereket, óriási a hatalmad, és félelmetes az erőd. Egy pohár víz is fantasztikus tud lenni, a játszótéren egy lapát homok egy szitába fér bele, de amikor ilyen megmérhetetlen, felbecsülhetetlen tömegben hever a parton a lábad előtt, mindjárt megváltozik az értéke, az ereje. Más dimenzióban foglalkozunk vele. Amikor mezítláb a süppedő, a halmazállapotát szüntelenül változtató homokos fövényben mackó módjára járunk, az imbolygás közepett nem kilószámra mérjük a mennyiségét, hanem elsősorban a hőmérsékletét érzékeljük, száraz vagy nedves mivoltát, séta közben a tenger ajándékaira, a lábunk elé sodort kagyló-kincsekre figyelünk. Élvezzük, amint az ezernyi homokszem betemeti a lábunkat vagy az egész testünket, aztán kissé haragszunk rá, mert nehezen tudunk megszabadulni tőle. Nem így a tengertől. Óvatosan áztatjuk benne a lábunkat, szokjuk a hőfokát, hullámos ölelését, aztán egyre beljebb merészkedünk, már a nyakunkig ér, és akkor szinte súlytalanná válva úszni kezdünk benne, ráhasalunk a hullámok hátára, közben óhatatlanul megízleljük sós ízét. Káprázatos ezüst sugárzásban eggyé válunk vele. Előttünk a végtelensége, alattunk a mélysége, szemünkben a szépsége ragyog, zsigereinkben ott szívének dobbanása. Mártózásunknak csak a rá fordítható idő végessége vet véget, de másnap lehetőség szerint kezdhethetjük előlről az egészet.

A partvidékeken óriási iparágak épülnek a tengerre a hajóépítéstől a szállodaláncokon át a turizmusig. Csábító ereje ódaivá magasztosul, öröktől fogva való és természetes. Nincs a Földön nála nagyobb hatalom. Ebben rejlik minden sallangtól mentes, tiszta vonzódásunk a tengerhez, melynek rejtőzködő titkait és kiszámíthatatlan szeszélyeit kifürkészni emberi ésszel és szemmel reménytelen, mert titkát mindenkor magába zárva az ár-apály ritmusára vonz és taszít a tenger.

Fedák Anita

Gárdonyi Géza kárpátaljai hőse

Munkából kifolyólag évente kétszer Krakkóba viszem diákjaimat egy hónap szakmai gyakorlatra. Szabadidőnkben néztük meg a város nevezetességét, a Bátoriról is ismert Wawel királyi palotát, amely most múzeumnak ad otthont. A múzeumlátogatáson ütötte meg a fületem a Gárdonyi Géza által halhatatlanná vált Dobó név. A tárlatvezető ismertetője szerint az 1560-as évekre Dobó István az ország egyik leggazdagabb földbirtokosa lett, s gyümölcsöző kereskedelmi kapcsolatokat épített ki Lengyelországgal: a szerednyei birtokán készült, kiváló minőségű borokat exportálta a jól fizető piacnak számító szomszédos királyságba.

Bevallom, ezt nem tudtam. Ilyenkor jön elő a kíváncsiságom, és kutakodni kezdek tovább az információfonalat követve. Van-e olyan magyar ember, aki ne olvasta volna Gárdonyi híres művét, az *Egri csillagokat*? Vagy ne látta volna az azonos című filmet, amelyben Sinkovits Imre páratlan alakításában láthattuk az egri vár hős kapitányát? Azt azonban talán kevesebben tudják, hogy Dobó Istvánnak a kárpátaljai Szerednyén voltak birtokai, és a település várának a tulajdonosa volt. Évente sok kíváncsi magyar turista keresi az Ungvár és Munkács között fekvő településen az egri várkapitány sírját. A legenda, hogy a szerednyei vár melletti pincelabirintusban lett eltemetve, Kárpátalján is él. Ám, sajnos, a legenda az legenda maradt, mert nem igaz.

Valós tény azonban, amit minden idelátogató csoportnak, vendégnek elmesélnék az idegenvezetők, hogy ezeket a járatokat, ahol a boroshordók sorakoznak, valóban Dobó István készítette. Az egri várkapitány legendája beleitta magát a szerednyei pincefolyosók falába. Ott vannak ugyanis a csákányok nyomai, melyekkel az Eger ostrománál foglyul ejtett török katonák a járatokat kivájták. A pincelabirintust az ő parancsára ásta néhány ezer török fogoly kézi erővel. A faluban élő őslakosok ma is török pincének nevezik az összességében mintegy 400 kilométer hosszú labirintusrendszert. Persze, az egésznek ma csak egy töredékét hasznosítják. Mintegy másfél kilométernyi a hossza a boroshordókat sorakoztató pincének. A többi rész le van zárva, kihasználatlan, mert egyszerűen nincs rá szükség.

A szájhagyomány úgy tartja, hogy a pincét földalatti folyosó köti össze az ungvári, valamint a munkácsi várral. Sajnos, ez is csupán legenda, ám a pincerendszer e legendák nélkül is különleges hely. A bortárolás szempontjából vett különlegességét részben az állandó levegőhőmérséklet adja, részben a vulkanikus sziklafal pórusain beszivárgó tiszta levegő által létrehozott egyedi mikroklíma. De aki elindul egy sétára a pincelabirintusban, azt lenyűgöző látvány fogadja. Szinte

hallani a pórusos falakból az egykor volt török rabok keserves sóhajait. Az egyik zugban ott látható az a falba vésett szöveg is, melyet a pince építői hagytak ott örök mementóul. A börtönnek is használt pincékben ott láthatók a kalodák is. Egész évben kellemes hőmérséklet, 12 fok van.

A településen híres borgazdaság működik, egyesek szerint már Nagy Péter orosz cár is kedvtelve fogyasztotta a híres szerednyei borokat. A borkóstolásra ma is lehetősége van minden idelátogatónak, több mint 15-féle száraz, féledes és desszertbort ízlelhetnek meg a vendégek. „A bor lelke a hordó” – tartja a helyi szólás, nem véletlen hát, hogy a szerednyei borosgazdák nem kis büszkeséggel viseltetnek a pincében található tölgyfahordók iránt is. Különlegességük és felbecsülhetetlen értékük a több évig tartó érlelésben, „nemesítésben” rejlik.

Azt sajnos eddig nem sikerült kiderítenem, hogy Gárdonyi Géza járt-e Kárpátalján, kóstolta-e a Dobó-pincék hordóiban érlelődő finom borok valamelyikét. Nagy valószínűséggel azonban nem tett látogatást a vidéken.

2013-ban emléktáblát avattak Dobó István és fivére, Domonkos emlékére a szerednyei polgármesteri hivatal falán annak a történelmi eseménynek az alapján, hogy az 1526-os mohácsi csata után a szerednyei vár a Dobó család tulajdona lett. Az új tulajdonos megerősítette a várat, és fejlesztette a borászatot. Összesen 4,5 kilométer hosszú pincéket építtetett, melyeknek különlegessége abban állt, hogy néhány biztonságos kijáratral rendelkeztek. Támadások esetén ide menekítették az embereket.

A Magyar Külügyminisztérium Külföldi magyar emlékek megőrzése című projektje keretében Dobó István emlékére Beleny Mihály ungvári szobrász egy két nyelvű emléktáblát készített. A tervek szerint a településen a későbbiekben múzeumot is szeretnének nyitni Dobó István emlékére, melyhez az egri Gárdonyi Géza Emlékmúzeum szakmai támogatását is igénybe vennék.